

PRZYKAZANY (43) *part praet pass pf*

przykazany (32), **przykazan** (11).

-kâ- (40), -ka- (1); -kâ- : -ka- *MurzNT* (1:1); w formie złożonej drugie a jasne; w formie niezłożonej pochylone.

sg m N przykâzân (8), przykâzany (7); ~ (*attrib*) -any (2); ~ (*praed*) -ân (8) *ForCnR*, *SeklWyzn*, *GliczKsiąż*, *UstPraw* (3), *SarnStat* (2), -any (4) *GroicPorz*, *WujJud* (2), *WujNT*. \diamond *f N* przykâzanâ (1). \diamond *D* przykâzan(e)j (1). \diamond *n N* przykâzané (4), przykâzânó (3) [*może impers od PRZYKAZAĆ*]; -é (1), -(e) (3); ~ (*attrib*) -é (1); ~ (*praed*) -é (3) *KromRozm II*, *BiałKat*, *WujJud*, -o (3) *PatKaz III*, *KromRozm III*, *Leop*. \diamond *pl N subst* przykâzan(e) (14). \diamond *G* przykâzanych (3). \diamond *A subst* przykâzan(e) (1). \diamond *L* przykâzanych (1).

Składnia dopełnienia sprawy: przykazan(y) od kogo (13), *przez kogo* (1); *od kogo : przez kogo* *KromRozm III* (1:1).

Sł stp s.v. przykazać, Cn brak, Linde XVI (jeden z niżej notowanych przykładów) i XVIII w. s.v. przykazać.

1. *Przekazany do wykonania a. przestrzegania; praeceptus Vulg; imperatus, mandatus Mącz* (33) :

a. *O rozkazach, nakazach, poleceniach (zwykle podanych do jednorazowego wykonania i skierowanych do określonego odbiorcy)* (5) : *Imperatus, Przikazány. Mącz* 280b; *Imperata facere, Przikazáne rzeczy łpełnić. Mącz* 280b.

przykazan komu (1): *gdy popelnyczye uczynkyem wŷytko czo yeft uam przykazano mowczye fludzy yeftelmy nyepozyteczny PatKaz III* 134.

W połączeniu szeregowym (1): *Stipulatio, Przirzeczenie/ podyęcie łie pełnić y czynić dołić przikazáney/ naydźioney á połtánowioney rzeczy. Mącz* 416d.

Wyrażenie: »przykazane rozkazanie« (1): *Mandata et Commissa imperia, Przikazáne/ y polecone roskazánia. Mącz* 206c.

Szereg: »przykazany i polecony« (1): *Mącz* 206c *cf* *Wyrażenie*.

b. *Przekazany do stałego przestrzegania i powszechnego wypełniania* (28) :

Wyrażenie: »pod przysięgą przykazany« (1): *Leges sacratae, Surowo zákazáne pod vtráćenim gárdłá y ymienia/ álbo pod przilięgá przikazáne. Mącz* 363b.

a. *O przepisach, prawach danych przez Boga, apostołów, Kościół* (27) : *MurzNT* 126; *Nie połóžonoć go [przykazania] thež zá Morzem/ ábyš wymowki niemiał/ á mowił/ ktoźłie można znas zá Morze wieść/ á przynieść do nás: žebyzmy y słucháli y czynili co przykazano iełt? Leop Deut* 30/13.

przykazany komu (2): *Przetož wy łynowie moi pokrzepiayćie łie/ á męłko łobie poczynayćie w zakonie: boć gdy the włŷyłtkie rzeczy vczynićie kthore wam przykazáne łá w zakonie od Páná Bogá wálłego/ w thym łlawni będziećie. Leop 1.Mach* 2/64. *Cf* *Fraza*.

przykazany w czym [= w tełście] (3): *Leop Deut* 17/19, *1.Mach* 2/64; *A pilnie tych [uczynków] przyłtrzegamy/ ktore łá w łłowie Božym przykazáne. WujJudConf* 107v.

W przeciwstawieniu: »zakazany ... przykazany« (1): *Tołmy o rzeczách zákazánych iuž powiedźieli/ teraz o przykazánych powiemy. KuczbKat* 330.

W charakterystycznych połączeniach: obrzędy przykazane, uczynki (2); przykazany w prawie, w słowie bożym, w zakonie.

Fraza: »przykazania są (a. rozkazanie jest) ([komu]) przykazane« = verba praecepta sunt Vulg (2): Leop Deut 17/19; Rozkazanie o chrzcie iest powżeczne/ ná wżytek Kościół wobec przynależące/ á iż mam rzec wżytkim ludziom przykazané BiałKat 256.

Wyrażenie: »od (Pana) Boga przykazan(y)« [szyk 2:1] (3): Bo ludzie prawą naukę łowa bożego opuściwży/ vczyneków od boga przykázanych zapamájetwży [!] i łzczérą chfałę bożą potłumiwży/ miałto pogańskich bogów/ nastawiali vmarłych ludzi MurzNT 73v; KromRozm III P; Leop 1.Mach 2/64.

Szeregi: »niepowinny ani przykazany« (1): Przyłożył [św. Paweł] też nie máło z łwego/ kiedy nie máiąc o pánieństwie Páníkiego rozkazánia/ iednák ono rádził. Skąd to mamy przeciw haeretykom/ iż łą niektóre vczynki dobre nie powinny áni przykazáne/ ktore tym łą wdzięcznieyłze Pánu Bogu WujNT 238.

»opisany a przykazany« (1): A gdy iuz włędzie [król] ná łtolicy krolełthwá łwoie⁸⁰ wypilłe łobie w księgi/ to wtore opifánie Prává Bože⁸⁰/ [...] y będzie to miał przy łobie y czytał/ ná káždy dzień żywotá łwoie⁸⁰/ ábyłie náuczył bać Páná Boga łwoie⁸⁰/ y łtrzec przykazánia y Obrzędow iego/ ktore opifáne á przykazáne łą w práwie [in lege praecepta sunt]. Leop Deut 17/19.

»ustawion a przykazan« (1): Ale tho nye nowa rzecz/ iż ludzye á pánowye żyemłcy to/ co yełt od bogá álbo przez ápołtoły przed tym vłtawyono á przykazano/ częłto z nowu vłtawyáya y przykázuya KromRozm III P.

αα. Ustanowiony (o sakramentach i obowiązkach religijnych) (17) : Imperativae feriae, Przikázáne łwíęto. Mącz 121b, 87c; Świętá niektore od Apołtołow przykazáne. WujJud 196 marg; Obieránie pokármow od Apołtołow przykazáne. WujJud Mm8, 193 marg, 196, Nn4v; Połty przykazáne/ ábo też obowięziującym nas zwyczáiem vtwierdzone/ te łą. Naprzod połt wielki przed Wielkánocą [...] LatHar 122; WujNT 661.

przykazany komu (3): Yáko obrzezánye Abrámowi tylko y potomkom yego/ á nyewolnikom ich przykazáne było/ y to męzczyznom łámym. KromRozm II k4v; Y to prawdá/ że iest Połt dwoiáki/ połpolity y ofobny. Lecz v nas połpolity ten iest/ ktory wżytkim w obec od Kościóła iest przykazány/ iáko Połt wielki/ Suche dni/ Wigilie śwíąt przednieyłzych. etc. WujJud 191, 193.

przykazany w czym (1): A śwíęty Augułtyn mowi: Ze ten połt/ ktory y Moyzełz y Eliałz/ y łam Pan Zbáwiciel náłz pościć raczył/ iest nam w Zakonie/ v Prorokow/ y w Ewángeliey przykazány WujJud 193.

W charakterystycznych połączeniach: post(y) przykazany(-e) (7), śwíęta(-o) (6); od apostołow przykazany (4), od Kościóła (2); w ewanjeliej przykazany, u prorokow, w zakonie.

Wyrażenie: »od (Pana) Chrystusa, Boga przykazan(y)« [szyk 2:1] (2:1): Chrzełt śwíęty iest vłtawion/ y przykazan/ od pana Chríłtuła. SekłWyzn d3; WujJud 107; WujNT Zzzzz2.

Szeregi: »podany i przykazany« (1): wżyscy łtarzy á śwíęci Oycowie [...] śmiełe twierdzą/ iż ten połt 40. dni/ nie tylko dla náśládowánia połtu P. Chríłtułwego [!] iest vłtawiony; ále że iest od Apołtołow podány y przykazány WujNT 16.

»postanowiony (a. ustawion(y)) i przykazan(y)« [szyk 3:1] (4): *SeklWyzn* d3; Ponieważ wżyskie dobre vczynki w Kościele zwyczajne/ albo od Bogá fámego przez się/ albo od tegoż Bogá przez Kościół fwoy poftánowane fą y przykazáne. *WujJud* 107, 189v; *WujNT* Zzzzz2.

2. Ogłoszony, oznajmiony urzędowo (3) :

Wyrażenie: »wedle prawa, z prawa przykazan« (2:1): Spyta pothym [*burgrabia*] iefli pokoy Sądowi przykázác ma/ y inne rzeczy ktore s Prává máią być przykazáne? *GroicPorz* i2; Potym [*burgrabia*] obrociwży fye do przyfyeźniká młodszego miánuiąc go imieniem włánym rzecze: Pánie. N. ieflim wedle biegu Prává zágáił Sąd y pokoy przykazał/ ktory w tym to Sądzie káždy chowác ma/ albo co ieft wedle Prává? y będzie mu fkazano/ iże Sąd ieft dobrze zágáiony/ y wedle Prává pokoy przykazány. *GroicPorz* i2v, i2.

3. Zasądzony, przyznany wyrokiem sądu (o prawie do czegoś) [komu] (1) :

Wyrażenie: »dowód przykazan« (1): Kto będzie w zwádzie ránion, dopuści fie winowáycy ku przysiędze twierdzącému, ze fie fám ráníł, wywodzić: ále ináčéy powodowi niech będzie dowód przykazan. *SarnStat* 621.

4. Zasądzony, skazany wyrokiem sądu (o człowieku) (4) :

przykazan w czym (2): tákowy právem pokonány od ftrony obrázoney/ ma bydź w płacéy fowitych ran przykazan/ y w vtrácie rzeczy onéy/ o którą miáła bydź fprawiedliwość czynioná *SarnStat* 1174. *Cf Wyrażenie.*

Wyrażenie: »przykazan winą, w winie« [szyk 2:1] (2:1): Iefliby piáraz z kogo wiécey wziął niż ieft Státutem opiáno/ Táki ma ono wroćić co ná zbyt wziął/ y z winą trzech grzywien ftronie/ á fądowi trzech/ ktore wnet ná Roku závitym ma odłóżyć/ A iefliby niechciał/ Tedy drugá winą czternaście grzywien ma być przykazan. *UstPraw* C2v; á ktoryby [*starosta*] od fądu odźedł vpornie winy nie obręczywży/ tháki ma być przykazan w winie 14 grzywien *UstPraw* F2v, E2v.

5. Przekazany, powierzony (2) :

Wyrażenie: »ku dworu przykazan« (1): Pan Szczeńcie [*imię alegorycznej postaci literackiej*] wyfłyfzáwży prózby jch [*przyjaciół młodzieńca*] ani fie oto radzátz/ tako ijm odpowiedziáł: Mili panowie dworzanie [...] niegodno ieft aby takowe wáfze p^ozby miány bycz przefflyfzány/ a przetoż tego młodzieńtza/ za ktory^m fie tako pilnie przyczyniácie chcę rád przijácz/ a na fwy^m go dworze wáfzym towarzyszem miecz. Y hnet rofkázál Dwormiftrzowi [...] aby go w kfięgi dworskie wedle obyczáia wpifáł/ tzo wietz Dwormiftrz rychło vczynił [...]. A tym obyczáiem on młodzienietz ku dworu był przykázán *ForCnR* B4v.

a. Oddany na naukę [do kogo] (1) : A przeto ocyec káždy nychay fie ftára zá młodu/ áby fyn yego do vczonych ludzi był przykazan/ á nye do rzemyęsników *GliczKsiąż* H4v.

Synonimy: **1. podany; a. polecony, poruczony; b. postanowiony, uchwalony, ustanowiony, ustawiony; aa. najdziony; 2. obwieszczony, obwołany, ogłoszony, opowiedziany, oznajmiony, podany; 3. przyznany; 4. osądzony, potępiony, skazany; 5. dan, oddany, podany, polecony, poruczony, powierzony, zlecony, zostawiony, zwierzony.**

Cf **NIEPRZYKAZANY, PRZYKAZAĆ**